

Симеон ГАНЕВ

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
България

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД ЖАНРА СИТУАЦИОННА КОМЕДИЯ

Simeon GANEV

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo,
Bulgaria

CHALLENGES AND PERSPECTIVES FOR THE GENRE SITUATIONAL COMEDY

Статията проследява възникването и историческото развитие на жанра ситуационна комедия през годините, като отчита обществено-политическите събития, допринесли за формирането на жанровите характеристики. Целта на статията е да установи пред какви предизвикателства е изправен жанрът и какви са перспективите за бъдещото му развитие.

The article traces the emergence and historical development of the genre situational comedy over the years, taking into account the socio-political events that contributed to the formation of the genre's characteristics. The purpose of the article is to discover what challenges the genre is facing and what the prospects for its future development are.

Ключови думи: ситуационна комедия, ситком, история, диахрония.

Keywords: situational comedy, sitcom, history, diachrony.

В съвременния свят на технологичен напредък, чиито темпове на развитие и разпространение трудно можем да проследим, на новите достижения много бързо се налага да се адаптират към актуалните тенденции или да потънат в забравата. В продължение на няколко десетилетия гласове от различни посоки твърдят, че това е случаят и при телевизионния жанр „ситуационна комедия“ (ситком), който е имал върхови моменти в миналото и постепенно отмира в настоящето, бивайки изместен най-вече от риалити програми или телевизионни сериали. Проследявайки развитието на ситуационната комедия в хода на времето обаче, ще се опитаме да видим как един филмов жанр като ситкома, който отразява преди всичко ежедневието на съвременния (за съответното време) човек, оцелява десетилетия наред, и то запазвайки поч-

ти непроменен облик, и застрашен ли е всъщност от изчезване. Във фокуса на настоящата статия е преди всичко развитието на ситкома в англоезичните страни (САЩ и Великобритания) поради тяхната популярност и доминация в телевизионния ефир в България и поради промените, които се зараждат там като първоизточник.

Ситуационната комедия (ситкомът) е дефинирана от речника¹ на Оксфорд като „редовно излъчвана телевизионна комедийна програма, която показва едни и същи герои в различни забавни ситуации“². Макар че ситкомът, който познаваме днес, се заражда през 50-те години и, видно от посочената по-горе дефиниция, се свързва с телевизията, неговият произход се корени в „златната епоха“ на радиото, т.е. началото на Голямата депресия през 30-те години (Dean 2011: 418), и по-конкретно в комедийните радио програми като “Amos ‘n’ Andy” (1928), The Life of Riley (1944) или “Father Knows Best” (1954), които понякога биват наричани радио ситкоми. Такова назоваване обаче е до известна степен подвеждащо, тъй като и ситуационна комедия, и ситком като понятия не се налагат с употребата си преди 50-те години, а тогава такъв тип програми вече са изчезнали от радиото. В действителност понятието ситуационна комедия се появява за първи път в печатната преса през 1953 г. в статия на списанието “TV Guide” и е използвано във връзка с телевизионния сериал “I Love Lucy”. Само година по-късно списанието “Life” пък употребява абривиатурата ситком, характеризирайки “The Bing Crosby Show”, като тя се налага като по-използвано название и до днес (Dalton 2005: 1 – 2). Мериам Уебстър³ пък датира първата употреба на понятието „ситком“ през 1956 г., без обаче да посочва по-подробна информация.

Сред първите радиопрограми, които се изменят, за да се превърнат в телевизионни ситуационни комедии, са „Амос и Анди“ (“Amos ‘n’ Andy”) и „Възходът на Голдбърг“ (“The Rise of the Goldbergs”). Тяхното излъчване по радиото започва през 1928 г. и респективно 1929 г. всеки делничен ден с времетраене от 15 минути. Техните характеристики обаче ги приближават по-скоро към жанра сапунена опера, отколкото към ситуационната комедия. И двете програми оцеляват десетилетия, като през 40-те години продължителността на епизодите достига 30 минути и те биват адаптирани за излъчване по телевизията, като първата програма променя името си на „Семейство Голдбърг“ (“The Goldbergs”), а втората го запазва. Хуморът, който е един от характеристиките на жанра, и в двата ситкома се върти около съдържание, свързано предимно с расистки коментари и шеги, които според критици насърчават негативни стереотипи. Според Крипс (Cripps 1983: 44) в същността си тези първи ситкоми са расистки. Комичният ефект, който предаванията в своя първоначален вид, предназначен за излъчване по радио, са постигали чрез използването на раз-

¹ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sitcom>

² Този и следващите цитати са в превод на Симеон Ганев.

³ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/sitcom>

лични акценти и малапропизми, съвсем логично губи своя ефект при излъчването по телевизията и той е по-скоро посрамващ, отколкото забавен. Именно това води до фокусирането върху расистко съдържание и шеги. Оцеляването на приспособените радио програми на телевизионния екран е сравнително трудно, тъй като е съпроводено от много критики поради съдържанието им. Макар и да се задържат в продължение на няколко сезона, адаптирането на радио програми за телевизионни ситкоми спира през 50-те години. Този процес е подпомогнат от факта, че малко по-рано (1946 г.) започва излъчването по Би Би Си (BBC) на първия изцяло телевизионен ситком „Прогресът на Пинрайт“ (“Pinwright’s Progress”). За жалост излъчването на ситкома е било на живо, поради което няма запазени епизоди (Джонсън 2000). Само година по-късно се появява и първият американски ситком, който не произлиза от радио програма, „Мери Кей и Джонни“ (“Mary Kay and Johnny”). За разлика от британската продукция, която е с времетраене 30 минути, американският ефир отделя на ситкома само 15 минути веднъж седмично. През следващите години продължава създаването на нови ситуационни комедии, предназначени от самото начало за телевизионния екран. Вероятно най-успешната сред тях е „Обичам Люси“ (“I Love Lucy”), чието излъчване стартира през 1951 г. и продължава цели шест сезона. Освен това „Обичам Люси“ е първият ситком, който е сниман пред жива публика, нещо сензационно за времето си (Johnson 2000).

Лесно обяснимо е бързото затвърждаване на жанра, тясно обвързано с изключително ускореното разпространение на телевизията, която в рамките на няколко години бързо измества радиото като средство за информация и комуникация, но и за развлечение. Според Дийн (Deane 2011: 421) в края на 50-те години започва „златната епоха“ на телевизията. Само за период от пет години (1945 – 1950 г.) броят притежавани телевизори нараства от около 10 000 на 6 милиона.⁴ Тафлингър (Taflinger 1996) проследява постепенното изместване на комедийното вариете⁵ от ситуационната комедия, като отбелязва, че още в началото на десетилетието (1952 – 1953) броят на двата жанра в телевизионния ефир се изравнява, като през следващите три години ситкомът значително изпреварва вариетето. След 1955 г. обаче се забелязва силно понижен интерес към комедийните програми, който се покачва отново значително през следващите три десетилетия (през 79-та и 80-та година в САЩ се излъчват едновременно 45 ситкома в сравнение със само 11 през 50-те, а през 84-та и 85-та ситуационната комедия изцяло измества вариететата, които потъват в забвение). Появилите се първи ситкоми от този период като „Обичам Люси“ (“I Love Lucy”), „Амос и Анди“ (“Amos ’n’ Andy”), „Декемврийска булка“ (“December Bride”), „Бащата знае най-добре“ (“Father Knows Best”), „Семейство Олдрич“ (“The Aldrich Family”), „Животът на Райли“ (“The Life of Riley”), „Нашата

⁴ Данните са от “Television.” The World Book Encyclopedia. Chicago: World Book Inc., 2003: 119.

⁵ От френското „cinéma vérité“, в превод „кино на истината“.

госпожица Брукс“ (“Our Miss Brooks”) и други често биват отхвърляни, критикувани като скучни и изключително предвидими. Не може обаче да се отрече безспорният успех, на който се радват тези комедийни програми, както и огромният им принос за развитието и оформянето на характеристиките на жанра ситуационна комедия. Някои от ситкомите от това време се подчиняват на наследената от радиопрограмите традиция, други експериментират, като в някои например е премахната „четвъртата стена“ (която на практика разделя актьори и жива публика). Този експериментален подход се забелязва и при по-нови ситкоми, като например „Модерно семейство“ от 2009 г. (Dalton 2005: 14). Като основни теми в ситуационните комедии от 50-те години се открояват семейната и работната среда, работническата класа, включването/изключването на чернокожи в/от обществото. Сред тях най-често разглежданата ситуация е семейството, което постепенно измества ситкомите с расова или етническа тематика. Централно място са приказните предградия, домът и домашното огнище, а публиката се наслаждава на лек ненатоварващ хумор (Deane 2011: 418). Представят се отношенията между съпруг и съпруга и родители и деца. В рамките на всеки епизод щастливото семейство преминава през различно изпитание, представено по комичен и развлекателен начин, след което отново достига щастливата констелация от началото на епизода, в която всички отново са щастливи (Dalton 2005: 15). Този модел на изграждане на ситуационната комедия се е установил като нейна основна характеристика. С малки изключения ситкомите от 50-те години изграждат реалност, отдалечена от суровата или пък скучната действителност, като не тематизират проблемите, които тревожат обществеността, а по-скоро предлагат бягство от тях (Deane 2011: 420). Доминиращият метод на комуникиране на хумора е така нареченият метод на „слапстик комедия“, т.е. забавното в ситкома се състои в силно и изкуствено пресилени действия и дори насилие, при които героят бива удрян, макар и недействително и без да бъде наранен, като ударът е съпроводен от звуков ефект (Уест 2018). Такъв комедиен подход намираме в „Тримата тъпаци“ („The Three Stooges”). Друго проявление на подхода слапстик са безумните и непосилни каскадьорски действия, които героите предприемат, за да изглеждат глупаво и да предизвикат смях у аудиторията. Макар и силно характерен за 50-те години, този подход се забелязва и през 60-те. Обществените събития през това десетилетие съвсем разбираемо имат значително влияние върху избора на сюжет в телевизионните програми. По-характерни ситкоми от това десетилетие са „Шоуто на Бил Козби“ (“The Bill Cosby Show”), „Шоуто на Дик Ван Дайк“ (“The Dick Van Dyke Show”), „Семейство Флинстоун“ (“The Flintstones”) и „Гомър Пайл“ (“Gomer Pyle”). 60-те години са изпълнени с многобройни значими обществени събития, промени и движения, които в последствие променят целия облик на обществото. Разрастващото се движение за защита правата на жените, избирането на първия американски президент католик, издигането на Берлинската стена, Карибската криза, Стоунуолски бунтове в защита на гей

обществата и други водят до отдръпване от типичната тематика на ситуационните комедии, свързани предимно с традиционното семейство. Забелязва се променената роля на жената в семейството и обществото, както и се предуща вкусът на известна модерност в сравнение с миналото десетилетие. Все пак обаче телевизията не е готова за сериозно тематизиране на сексуалност, полово, класово и расово разделение. При все това този период поставя началото на пътя към тези дискусии. От техническа гледна точка 60-те години обогатяват жанра на ситуационната комедия с така наречените записи (tapings), т.е. епизодите не се снимат пред жива публика, а се записват на филмова лента (West 2018). Интересна за този период е също така появата на фентъзи елементи в ситуационните комедии, каквито могат да се наблюдават в „Сънувам джини“ (“I Dream of Jeannie”) и „Омагьосване“ (“Bewitched”). Други по-характерни ситкоми от 60-те години са “The Bill Cosby Show“, “The Dick Van Dyke Show“, “The Flintstones“ и “Gomer Pyle”.

Бурните събития от 60-те години на 20. век продължават и през следващото десетилетие. Наред с многобройните ключови за обществото на 70-те години събития като скандала Уотъргейт, оставката на президента Никсън, войната във Виетнам, раждането на първото инвитро бебе и други, от съществена роля е вече откритото обсъждане на темата раса, което е породено преди всичко от победата на чернокож в тенис турнира Уимбълдън (Dalton 2005: 105). Също така продължават движенията за правата на жените и гей обществото, като повлияват облика на обществото и медиите в частност. 70-те години се свързват освен това с технологичен напредък, като например появата на видео касетите. Всички обществени събития съвсем естествено се отразяват и върху съдържанията на медиите и по-специално на ситуационните комедии, чиято основна сюжетна линия се корени в ежедневието и актуалните за времето теми. По-популярни ситкоми от 70-те години са “All in the Family”, “Saturday Night Live”, “Roots”, “Alice” и други, като основните залегнали в тях теми са социално разделение, раса и пол.

Тези обществени развития продължават своето развитие и през 80-те години, които също са характеризирани от неочаквани политически и обществени обрати, най-големият от които безспорно са краят на Студената война и разпадането на Съветския съюз в края на десетилетието, както и ядрената катастрофа в Чернобил. Що се отнася обаче до развитието на жанра ситуационна комедия, най-големият принос на 80-те години е анимираният ситком „Семейство Симпсън“ (“The Simpsons”), който продължава да се появява с нови сезони и да се излъчва и до днес, като се радва на все по-голяма популярност. Друг знаков ситком е „Шоуто на Бил Козби“ (“The Cosby Show”), който разказва за семейство афроамериканци от средната класа. През това десетилетие на екрана се завръща образът на сплотеното семейство от работническата класа, типичен пример за такъв сериал е „Розан“ (“Roseanne”). В приятелски кръг пък се развива действието в друг популярен ситком от 80-те години “Cheers”

(„Бар Наздраве“). Популярни ситкоми от това време са „Алф“ („Alf“), „Пилешка супа“ („Chicken Soup“), „Скъпи Джон“ („Dear John“), „Глория“ („Gloria“), „Моите двама татковци“ („My Two Dads“) и други. Освен това през 70-те и 80-те години живата публика при заснемането отново става норма. Такъв е случаят обаче само при продукти, които се заснемат на една локация (West 2018).

Освен от обществените и политическите събития, които характеризират 90-те години, като напредъкът в лечението на СПИН, войната в Персийския залив, новото статукво в бившите съветски страни и други, десетилетието е белязано преди всичко от бурното развитие в сферата на технологиите, водещо сред които е разпространението на кабелната телевизия. За цялото десетилетие потреблението на кабелна телевизия нараства с около 12 процента (Dalton 2005: 185). Два ситкома се открояват пред всички останали през 90-те години. От една страна е „Зайнфелд“ („Seinfeld“), който започва да се излъчва още през 1989 г., но продължава до 1998 г., като финалният му епизод се гледа от около 76 милиона зрители. От друга страна, през 1994 г. започва излъчването на ситуационната комедия „Приятели“ („Friends“), която се излъчва в продължение на десет сезона и е изключително актуална и популярна и до днес. Този успех на ситкома демонстрира, че макар и обвързан с обществената динамика на времето си, жанрът успява да създаде универсални образи, които запазват актуалността си десетилетия напред. Основната причина за това е фактът, че сюжетът често се върти около семейство, работна среда и приятелски кръг, тоест теми, които остават до голяма степен непроменени в същността си въпреки промяната в схващането за тях през годините. 90-те години раждат и други успешни ситкоми, като например „Златните момичета“ („The Golden Girls“), „Бебешки разговори“ („Baby Talk“), „Треньорът“ („Coach“), „Керълайн в града“ („Caroline in the City“), „Малкълм“ („Malcolm in the Middle“), „Шеметен град“ („Spin City“) и други.

За разлика от 90-те години, през първото десетилетие на 21. век развитието на ситуационната комедия е по-скоро в застой. По това време нашумяват реалити програмите, които изместват ситкомите от праймтайма. Все пак обаче на популярност се радват анимирани ситкоми като „Семейство Симпсън“ („The Simpsons“), „Саут Парк“ („South Park“). Дисни Ченъл (Disney Channel) започва да излъчва ситуационни комедии за деца и тийнейджъри, като един от най-популярните става „Хана Монтана“ („Hannah Montana“) (Dalton 2005: 44 – 45). Значим за десетилетието е и ситкомът „Уил и Грейс“ („Will and Grace“), който според критиците допринася за възприемането на хомосексуални мъже, тъй като главният герой в сериала е гей и бива приет положително от широката аудитория. Въпреки относително по-слабата застъпеност на жанра през първото десетилетие на 21. век, все пак има ситуационни комедии, които привличат зрителския интерес и успяват да се наложат. Такива са например „Теория за големия взрив“ („The Big Bang Theory“), „Всички обичат Реймънд“ („Everybody Loves Raymond“), „Двама мъже и половина“ („Two and a Half Men“), „Женени с деца“ („Married with Children“), който се излъчва от 1987 г. до 1997 г., и други.

Второто десетилетие на 21. век е изпълнено с международни политически предизвикателства, борба с тероризма, мигрантски вълни, напрежение в Близкия изток, разпространение на радикален ислям, интензивни движения за защита правата на жените от дискриминация и на LGBT обществата. Краят на десетилетието пък е изпълнен с движения против расизма, породени от различни събития в САЩ, основно сред които е убийството на Джордж Флойд от полицейски служител през 2020 г. Тези събития все още не са силно залегнали в ситуационните комедии, макар и осезаеми в другите филмови жанрове, и вероятно могат да се очакват като основни теми през следващото десетилетие. Една от най-забележителните тенденции през това десетилетие е преминаването на телевизията на други устройства. Много по-често телевизионни предавания и програми се гледат на таблети, лаптопи, мобилни устройства, отколкото на телевизор. Вероятно това е и една от причините зрителската аудитория да демонстрира още по-силен интерес към неангажиращите ситуационни комедии, чиито епизоди продължават между 20 и 30 минути. Ситуационната комедия през второто десетилетие на 20. век се нарежда сред най-гледаните телевизионни програми в праймтайма. Най-гледаните ситкоми са „Теория за големия взрив“ (“The Big Bang Theory”), „Как се запознах с майка ви“ (“How I Met Your Mother”), „Майк и Моли“ (“Mike and Molly”), „Модерно семейство“ (“Modern Family”), „Двама мъже и половина“ (“Two and a Half Man”), „Бруклин 99“ (“Brooklyn 99”), „Новото момиче“ (“New Girl”) и други. Докато някои представят типичните за ситуационните комедии сюжети като приятелския кръг, семейната или работната среда, други представят по-скоро нетипични за ситкомите ситуации като ежедневието на спортисти и техните жени, живота на три възрастни жени, които съжителстват, какъвто е случаят в „Жега в Кливланд“ (“Hot in Cleveland”), живота на необвързани жени и много други. Изключително интересен, отличаващ се и характерен за десетилетието е ситкомът „Модерно семейство“ (“Modern Family”). Една от основните характеристики на сериала, която го отличава от типичната ситуационна комедия, е „разбиването на четвъртата стена“. Типично е героите да се обръщат директно към публиката, като говорят директно в камерата и да коментират случващото се в епизода (Smith 2015). Освен това в сериала отсъства зрителската реакция зад кадър, т.е. смехът, който сме свикнали да чуваме в забавните моменти в ситуационните комедии. Други такива сериали са „Смешно отделение“ (“Scrubs”), „Офисът“ (“The Office”), „Развитие в застои“ (“Arrested Development”). Според Джонсън (2000) „Развитие в застои“ от 2003 г. променя облика на ситкома като жанр. При този тип метод на снимане много често има и разказвач, който коментира случващото се и се шегува с героите (Stanojević 2020). Всички тези ситкоми използват метода на снимане с една камера, който ги отличава от класическия мултикамерен подход. Самият сюжет на „Модерно семейство“ също отличава ситкома от останалите в жанра, тъй като проследява живота на нетрадиционно семейство, което се състои от главния герой,

втората му съпруга, неговия доведен син, както и другия му невръстен син, заедно с останалите му две деца и техните семейства, сред които и гей двойка. Интересно разнообразяване на жанра забелязваме и в ситуационната комедия „На по-добро място“ (“The Good Place”), чийто финален епизод на първи сезон преобръща представата за сюжета, което разбива идеята за предвидимост на ситуационната комедия и е нетипично за жанра (Stanojevic 2020). Друга особеност на сериала, която го отличава от традиционното изграждане на жанра, са фантастичните елементи, които са в основата на сюжета.

През различните десетилетия могат да се обособят конкретни технически характеристики и отличителни съдържателни бележи на ситуационната комедия. През 50-те години доминира еднокамерната техника на снимане и за периода е характерен записаният смях. Хуморът се подчинява на подхода слапстик, а темите са семейната или работната среда, като във фокуса е преди всичко работническата обществена класа. През 60-те години се забелязват леки промени. Наред с появата на анимираните ситуационни комедии като например „Семейство Флинстоун“, сюжетно се забелязва променената роля на жената в обществото. От техническа гледна точка характерни за десетилетието са записите, т.е. записването на ситкомите без жива публика. По-сериозни промени са налице през 70-те години. Голяма част от ситкомите се записват в студио и еднокамерното заснемане е изместено от трикамерно. Що се отнася до темите, ситкомът от 70-те години се отличава с културни промени: от една страна, мъже политици са представени в пространството на дома, а от друга, жени влизат на работното място. Характерно като тема е работещото семейство. Следващото десетилетие не предлага особено развитие в жанра. Във фокуса отново е традиционното семейство. Единствената сериозна промяна е застъпеността на чернокожи актьори, което отбелязва забележителна културна промяна. Що се отнася обаче до нови подходи, техники или дизайн ситкомът не преживява особено развитие. 90-те години се характеризират с широко разнообразие от ситкоми и палитра от теми и раждат едни от най-популярните ситкоми. Има и опити за разнообразяване на жанра, например при „Офисът“ (“The Office”), но драстични промени не са налице. През първото десетилетие на 21. век развитието на ситкома далеч не е бурно. Постепенно жанрът бива изместен от риалити програмите и е по-скоро в застои. Популярност набират анимирани или ситкоми за тийнейджъри, които съвсем разбираемо изменят и избора на теми. Сериозен напредък в тематично отношение е постигнат със сериала „Уил и Грейс“ (“Will and Grace”), а именно тематизиране на хомосексуалността. Най-голямата промяна за второто десетилетие на 21. век е преминаването от телевизор на по-малки и преносими екрани (телефони, таблети и др.), които стимулират гледаемостта на жанра поради краткото времетраене на епизодите. В техническо отношение характерен е подходът на „разбиване на четвъртата стена“, който е залегнал в „Модерно семейство“ (“Modern Family”).

Действително жанрът ситуационна комедия води началото си от радиотеатъра, но с годините се нарежда сред най-предпочитаните телевизионни програми, като влиза дори в праймтайма. Въпреки че темите на ситуационните комедии са обвързани със социално-политическите събития на времето, изградените в тях образи най-често имат универсален характер, което ги прави устойчиви на времето и промените и им позволява да запазят актуалността си десетилетия напред. Към това допринася, разбира се, и основното предназначение на ситкома, а именно – забавлението и засягането и на сериозни теми по комичен и забавен начин. Именно призмата на хумора позволява на ситуационната комедия да тематизира тежки и наболели за обществото теми наред със злободневните битовизми. Според Уест (West 2018) развлекателната индустрия се насочва по-скоро към реалити шоупрограмите поради факта, че в тях не участват професионални актьори в реални ситуации, с които публиката се идентифицира по-лесно, като това от своя страна води до по-голям зрителски интерес. В реалити програмите зрителят наблюдава едновременно елементи от различни жанрове като екшън, драма и дори комедия, при която липсва характерния за ситкома записан смях. Авторката изразява предположението, че този тип програми най-вероятно постепенно ще изместят сапунените опери и ситуационните комедии. Към момента обаче спокойно да се твърди, че ситуационната комедия се е запазила в установен вид и въпреки набиращите популярност реалити и други развлекателни програми, както и опитите за нетрадиционно изграждане на ситкома (разбиване на „четвъртата стена“ и директна интеракция с аудиторията, липса на зрителски реакции, независимо дали при жива публика или предварително записани), класическият вид на ситкома е предпочитан от публиката и тази тенденция вероятно ще се запази и занапред.

БИБЛИОГРАФИЯ

Cripps 1983: Cripps, T. Amos 'n' Andy' and the Struggle for Racial Integration. – In: *American History, American Television: Interpreting the Video Past*. New York: Ungar, 33 – 54.

Dalton, Linder 2005: Dalton, M. M., L. R. Linder. *The sitcom reader: America viewed and skewed*. Albany: State University of New York Press.

Deane 2011: Deane, P. Sitcom. – In: *St. James Encyclopedia of Popular Culture*. Detroit: St. James Press, Vol. 4, 418 – 424 <<https://www.encyclopedia.com/media/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/sitcom>> [09.09.2021].

Johnson 2000: Johnson, N. *Sitcom history from the year you were born* <<https://stacker.com/stories/5369/sitcom-history-year-you-were-born>> [01.06.2021].

Smith 2015: Smith, P. *Modern Family series 2: creator Christopher Lloyd on why it won an Emmy*. The Daily Telegraph <<https://www.telegraph.co.uk/culture/tvandradio/8032812/>>

Modern-Family-series-2-creator-Chrisopher-Lloyd-on-why-it-won-an-Emmy.html> [11.05.2021].

Stanojevic 2020: Stanojevic, I. *A Short History of Sitcoms* <https://schoolcommunicationarts.com/a-short-history-of-sitcoms-by-now_pictured/> [05.09.2021]

Taflinger 1996: Taflinger, R. F. *Sitcom: What It Is, How It Works. A History of Comedy on Television: Beginning to 1970* <<https://public.wsu.edu/~taflinge/sitcom.html>> [02.09.2021].

West 2018: West, B. *History And Evolution Of Sitcoms* <<https://www.ukessays.com/essays/film-studies/history-and-evolution-of-sitcoms-film-studies-essay.php?vref=1>> [18.06.2021].